

Monumentnummer*: 520086

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 29 augustus 2005
Kadaster deel/nr 82862/31

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Aalten Aalten Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Aalten

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Aalten I 9162

Omschrijving**

Inleiding

Voormalige SPEKSLAGERIJ met ROKERIJ, CAFE en WOONHUIS gelegen op de hoek van de Landstraat en de Prinsenstraat, voorheen Achterstraat geheten, herbouwd tussen 1880 en 1890 in opdracht van slager Eggink in een sobere stijl met invloeden uit het neoclassicisme zoals bijvoorbeeld de pilasters en het hoofdstel. In 1901 kocht slager J.H. Prinsen het pand. Hij liet vermoedelijk rond 1912 de winkelpui met art nouveau- invloeden bouwen. Na aansluiting op het elektriciteitsnet installeerde de slagerij als één van de eersten een koelinstallatie. In 1927 liet Prinsen een compleet winkelinterieur van de Duitse firma Bröcker uit Elberfeld komen. Het interieur van de slagerij is tot 1976 in gebruik geweest en zowel het interieur als de inventaris is volledig bewaard gebleven. Opmerkelijk is onder meer het glazen plafond, de betegelde wanden met figuratieve tableaux, een met porselein beklede spiegel en de toonbank. In de kelder zijn de spekkuijen bewaard gebleven en in de werkplaats (voormalige slachterij) bevinden zich de vleeshaken en de plaats van de kookketel en op de kleine binnenplaats de rookoven.

Omschrijving

Het pand heeft nagenoeg een rechthoekige plattegrond met een afgeschuinde hoek aan de noordwestzijde en een rechthoekige uitsparing aan de zuidoostzijde vanwege de kleine binnenplaats. Het pand heeft een kelder, twee bouwlagen en een zolderverdieping

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onder omlopende dakschilden met plat dak, gedekt met gesmoorde muldenpannen. In het dakschild bevindt zich een schoorsteen. Het pand is opgetrokken in baksteen gemetseld in kruisverband. De gevels worden verticaal geleed door gepleisterde hoekpilasters en horizontaal door een gepleisterde plint, waterlijst (niet aan de Prinsenstraat) en een gekornist fries. De gevels worden afgesloten met een gekorniste kroonlijst. Afgezien van de winkelpui en de werkplaatstoegang zijn de deur- en vensteropeningen getoogd.

In het midden van de korte gevel aan de Prinsenstraat bevindt zich de winkelpui, bestaande uit twee granito pilasters met hardstenen bekroningen, waartussen zich de ijzeren puibalk bevindt. De invulling van de pui bestaat uit een winkelraam met een horizontale roede en zeven bovenlichten op een hardstenen plint. Rechts van het winkelraam is een portiek met terrazzovloer en twee schuin geplaatste paneeldeuren, waarvan één glasdeur die toegang geeft tot de winkel. Links van de winkelpui bevindt zich een korfboogvormige afgesloten toegang tot de werkplaats met een dubbele houten deur en een vierdelig korfboogvormig bovenlicht. Rechts naast de winkelpui bevindt zich een venster met stolpraam en getoogd bovenlicht. Op de verdieping bevinden zich vier vensteropeningen met gemetselde lekdorpels, waarvan de rechter drie voorzien zijn stolpramen en de meest linkse voorzien is van een laadluik bestaande uit houten deurtjes. De afgeschuinde hoek is blind uitgevoerd.

Het café bevindt zich op de hoek van de Landstraat en de Prinsenstraat en het woonhuis aan de Landstraat. De lange gevel aan de Landstraat bestaat uit zes assen. In de derde as van links bevindt zich de ingangspartij, bestaande uit een portiek met terrazzovloer en twee schuin geplaatste paneeldeuren. De rechter deur heeft twee ruiten met een voorstelling in geëts glas. Het portiek heeft een getoogd bovenlicht en een gepleisterde omlijsting. Links van het portiek bevindt zich een aantal stolpramen en schuiframen. De tweede bouwlaag heeft zes getoogde vensters, waarvan drie stolpramen en drie schuiframen.

De gevels aan de binnenplaats zijn wit gepleisterd. In de zijgevel bevindt zich een paneeldeur met ruiten en gedeeld bovenlicht geflankeerd door een venster met 8-ruits raam en twee 2-ruits bovenlichten. In de westgevel bevindt zich links een later aangebrachte kastdeur en rechts een ijzeren deur, die toegang geeft tot de rookoven. Onder de ijzeren deur bevindt zich een ijzeren luik voor het beukenhout.

De oorspronkelijke indeling van het interieur is bewaard gebleven met daarnaast de inventaris van de winkel en de werkplaats van de slagerij. De slagerij heeft onder meer een vloer van blauw, wit en bruine patroontegels met mozaïekmotief. De wanden zijn van onder tot boven bezet met vierkante witte tegels, doorsneden met smalle banden met een motiefje in geel, zwart en groen. In de westelijke tegelwand zijn drie tegeltableaus opgenomen met voorstellingen van links naar rechts een zeug met biggen, twee koeien en een boer met twee varkens. Het plafond bestaat uit vierkante glasplaten, die deels beschilderd zijn met motieven en banden in bruin en zwart. De glasplaten worden op hun plaats gehouden door een raster van ijzeren strips, die op de kruisingen zijn voorzien van een vierkante porseleinen rozet met metalen schroef. Op het plafond is de naam van de fabrikant geschilderd: 'Jac. Bröcker Elberfeld'. Verspreid tegen het plafond zijn porseleinen lichtarmaturen bevestigd. De vier gebogen TI-buizen dateren van later. Tegen de oostelijke tegelwand is een marmeren tafelblad bevestigd, waarboven zich een hoge spiegel bevindt in een met geornamenteerd porselein beklede omlijsting, waarin een wijzerplaat is opgenomen. In dezelfde stijl is ook de etalage toonbank uitgevoerd. Een houten onderstel bedekt met twee marmeren bladen, de opstaande gedeelten bekleed met geornamenteerd porselein en voorzien van twee rechthoekige en een ovale spiegel met geslepen glas, eveneens in een met geornamenteerd porselein beklede omlijsting. Aan de voorzijde bevindt zich een plaat van zwart marmoriet met het opschrift: "Fijne Worst en Vleeswaren/ J.H. Prinsen/ Met Electricische Koel-Inrichting". Tegen de tegelwanden zijn wit geëmailleerde regels met haken bevestigd. In de linker achterhoek van de winkel bevindt zich een deur met geëts glas waarin het ornament van het plafond terugkeert. De gang hierachter heeft een terrazzo vloer met een lambrisering van metro tegels en een balkenplafond. De kelder is voorzien van troggewelven, een vloer van estrikken en een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

viertal deels later vernieuwde spekkuipen. De werkplaats deed in het begin dienst als slachterij en is voorzien van een met klinkers geplaveide vloer met een goot in het midden, een balkenplafond en vleeshaken tegen de wanden. Op de verhoging in de hoek bevindt zich de kookketel. De zolder betreft voor het overgrote deel een open kapconstructie met een oud Hollandse sporenkap voorzien van een hijsinstallatie.

Waardering

De voormalige SPEKSLAGERIJ met ROKERIJ, CAFE en WOONHUIS uit 1880-1890 met een winkelinterieur uit 1927 is van algemeen architectuurhistorische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden:

- als goed en gaaf voorbeeld van een slagerij annex woonhuis en café uit de periode 1880-1890 met een eenvoudige pui uit circa 1912 en een rijk gedetailleerd winkelinterieur uit 1927, met respectievelijk stijl invloeden van het neoclassicisme, art nouveau en art deco;
- als goed, gaaf en compleet voorbeeld van een slagerij-interieur in art deco stijl en als zodanig zeldzaam geworden;
- vanwege de bijzondere vormgeving en het materiaalgebruik van met name het winkelinterieur;
- vanwege de ligging op de hoek van de Prinsenstraat en de Landstraat;
- als uitdrukking van een sociaal-economische en een culturele ontwikkeling in het eerste kwart van de 20e eeuw, waarbij een aantal nieuwe technische uitvindingen zoals elektriciteit en koeltechniek werden toegepast in de levensmiddelenbranche en detailhandel. In de vormgeving van het winkelinterieur werd getracht aan te sluiten bij deze moderne ontwikkelingen door het gebruik van koele en hygiënische materialen zoals tegels, porselein, metaal, glas en spiegels.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca
Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Horeca
Nijverheid

Functie

Café
Slagerij